

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 91/2025 laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

HALLINTOVALIOKUNTA 9.10.2025

MERVI KUITTINEN/VM

TEEMU ERIKSSON/VM

Esityksen sisältö

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolakia ja liittyviä lakeja.
- Hyvinvointialue- ja maakuntajakolain nimike ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialuejakolaiksi. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi maakuntajakolaki.
- Lisäksi hyvinvointialuelain 27 §:ään ja 87 §:ään valtuustoryhmien tukemista sekä luottamushenkilöiden palkkioita ja korvauksia koskevaan sääntelyyn tehtäisiin muutokset, joilla tehostettaisiin hyvinvointialueen päätöksentekoa ja toteutettaisiin 5 meur säästö rahoitukseen.

Hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki

- Ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolakia.
- Voimassa olevan lain nimike muutettaisiin hyvinvointialuejakolaiksi.
 - Muutetussa laissa ei enää säädettäisi maakuntajaosta
- Laissa ei enää säädettäisi maakuntajaon muuttumisesta hyvinvointialuejaon muutosten seurauksena.
- Hyvinvointialueen alueena on yksi tai useampi kokonainen maakunta, ellei ole erityistä toiminnallista perustetta poiketa maakuntajaosta
- Hyvinvointialueen muuttamista koskeva päätöksen tekemisen ajankohtaa aikaistettaisiin, päätös tulisi tehdä ennen muutosta edeltävän vuoden alkua.
- Lakiin lisättäisiin omaisuuden ja velkojen siirtoa sekä taloudellista selvitystä hyvinvointialueen jakotilanteessa koskeva sääntely ja tehtäisiin eräitä muita muutoksia.
- Lakiin tehtäisiin myös eräitä muita muutoksia.
- Hyvinvointialuejakoa tai hyvinvointialueen muuttamisen edellytyksiä ei esitettäisi muutettavaksi.

1 § Hyvinvointialueet

Suomi jakaantuu hyvinvointialueisiin. Niiden itsehallinnosta säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa.

Hyvinvointialueen alueena on *yksi tai useampi kokonainen maakuntajakolaissa tarkoitettu maakunta, jollei ole erityistä toiminnallista perustetta poiketa maakuntajaosta*. Uudenmaan maakunnan alueella voi kuitenkin olla useampi kuin yksi hyvinvointialue, jos se on tarpeen alueen väestömäärän tai muun vastaavan perustellun syyn takia. Hyvinvointialueen on muodostuttava yhtenäisestä alueesta, joka muodostaa *hyvinvointialueen tehtävien järjestämiseksi* toiminnallisen kokonaisuuden

5 § Hyvinvointialueen muuttamisen edellytykset, ei esitetä muutettavaksi

Hyvinvointialuetta voidaan muuttaa, jos hyvinvointialueet täyttävät muutoksen jälkeen 1 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset ja muutos parantaa:

- 1) hyvinvointialueen toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää hyvinvointialueen toimintakykyä; taikka
- 2) hyvinvointialueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita.

Hyvinvointialuetta muutettaessa tulee pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joilla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

HE 241/2020 vp.:

- ✓ Edellytyksiä sovelletaan kaikissa hyvinvointialueiden muutostilanteissa. Edellytykset koskevat siten sekä hyvinvointialueiden yhdistymistä, että kunnan siirtämistä kuuluvaksi toiseen maakuntaan. Edellytysten tulisi myös täytyä riippumatta siitä, kenen esityksestä hyvinvointialueen muutos on tullut vireille.
- ✓ Edellytyksiä ei arvioida pelkästään muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden kannalta, vaan sen alueen näkökulmasta, johon hyvinvointialueen muutos vaikuttaa. Alue voisi olla muutoksen kohteena olevia hyvinvointialueita suppeampi tai laajempi kokonaisuus, esimerkiksi hyvinvointialueen osa tai useamman hyvinvointialueen muodostama alue.

6 § Hyvinvointialueen muuttamisen vireillepano, ei esitetä muutettavaksi

Esityksen hyvinvointialueen muuttamisesta voi tehdä muutoksen kohteena oleva hyvinvointialue tai muutoksen kohteena olevalla alueella oleva kunta. Esitys on toimitettava valtiovarainministeriölle.

Valtiovarainministeriö voi panna hyvinvointialueen muuttamisen vireille määräämällä toimitettavaksi 8 §:ssä tarkoitetun selvityksen hyvinvointialueen muuttamisesta.

Hyvinvointialueesta annetun lain 122 §:ssä tarkoitetussa hyvinvointialueen arviointimenettelyssä ollutta hyvinvointialuetta koskeva selvitys hyvinvointialueen muuttamisesta voi tulla vireille myös mainitussa pykälässä tarkoitetun arviointiryhmän ehdotuksesta.

- ✓ Hyvinvointialueen arviointimenettelyssä olleen hyvinvointialueen yhdistymisestä voidaan päättää aluejakoselvittäjän esityksestä aluevaltuuston vastustuksesta huolimatta.

17 § Omaisuuden ja velkojen siirtyminen hyvinvointialueen lakatessa, uusi 2 mom.

Jos lakkaava hyvinvointialue jaetaan kahden tai useamman hyvinvointialueen kesken, muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden tulee sopia omaisuuden, sopimusten ja velkojen siirtymisestä. Jos sopimusta ei ole tehty kuutta kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa, jako toimitetaan kiinteistöjen, niihin liittyvän irtaimen omaisuuden ja niihin kohdistuvien velkojen sekä toimitilojen vuokrasopimusten osalta kiinteistöjen sijaintipaikan mukaan. Irtaimen omaisuuteen ja sopimuksiin liittyvä velka kohdistetaan alueelle, jolle irtain tai sopimukset siirtyvät. Muun omaisuuden ja muiden velkojen ja sopimusten osalta jako tehdään hyvinvointialueen väestön jakautumisen suhteessa, ellei omaisuuden ja velkojen tasapuolisen jaon varmistamiseksi muu jakosuhde ole perusteltu.

Jos hyvinvointialue jaetaan, omaisuuden sekä velkojen ja velvoitteiden jakaminen muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden kesken ei saa vaarantaa velkojen eikä muiden oikeudenhaltijoiden asemaa. Jollei velkoja tai muu oikeudenhaltija ole valtio, vastuuta sitoumuksesta ei saa siirtää toiselle hyvinvointialueelle ilman kyseisen oikeudenhaltijan suostumusta.

18 a § Hyvinvointialueen jakautumista koskeva taloudellinen selvitys

Jos hyvinvointialue jaetaan useamman hyvinvointialueen kesken, lakkaavan hyvinvointialueen on toimitettava omaisuuttaan koskeva taloudellinen selvitys toimintaa jatkaville hyvinvointialueille.

Selvitykseen on sisällytettävä vähintään omaisuus, velat, sitoumukset ja saatavat sijainnin mukaan sellaisina kuin niiden arvioidaan olevan hyvinvointialueen muuttamisen voimaan tullessa. Sijaintiin liittymätön omaisuus ja velat on eriteltävä.

- ✓ tarpeellinen jaon toimittamiseksi sekä muutoksen toimittamiseksi palveluja turvaavalla tavalla.

Maakuntajakolaki

- Ehdotetaan säädettäväksi uusi maakuntajakolaki.
- Laissa säädettäisiin maakuntajaon perusteista ja sen muuttamisen edellytyksistä, vireillepanosta ja valmistelusta.
- Hallinnon järjestämistä, alueiden kehittämistä ja alueiden käytön suunnittelua varten Suomi jaetaan maakuntiin (1 §).
- Maakunnaksi määrätään alue, johon kuuluvat kunnat muodostavat toiminnallisesti ja taloudellisesti sekä alueen suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Maakuntaan kuuluu vähintään kaksi kuntaa (2 §).
 - asiointi- ja palveluyhteydet, työssäkäyntiliikenne, kuntien yhteistoiminta, elinkeinoelämän yhteydet, yhdistystoiminta-alueet sekä kulttuuri- ja historialliset perinteet.

Maakuntajakolaki

- Valtioneuvosto päättää maakuntien lukumäärän, alueet ja nimet (3 §).
- Maakuntajakoa voidaan muuttaa, jos maakunnat täyttävät muutoksen jälkeen 2 §:ssä säädetyt edellytykset. Maakuntajakoa muutettaessa tulee pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joilla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan (4 §).
- Valtiovarainministeriö voi panna vireille maakuntajaon muutoksen, lisäksi esityksen maakuntajaon muuttamisesta voisivat tehdä maakunnan alueella oleva kunta, maakunnan liitto, alueiden käytöstä vastaava ministeriö tai alueiden kehittämisestä vastaava ministeriö (5 §).
- Valtion viranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, perustua maakuntajakoon niin, että viranomaisen toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta taikka, jos toimialue on pienempi kuin maakunta niin, että viranomaisen toimialue on kokonaisuudessaan yhden maakunnan alueella (8 §).
- Päätökseen maakuntajaon muuttamisesta ja maakuntajaon muuttamista koskevan esityksen hylkäämisestä saa hakea muutosta asianosainen maakunnan liitto ja muutoksen kohteena olevan maakunnan alueen kunta sekä kunnan jäsen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hyvinvointialuelain muut muutokset

- Hyvinvointialuelain valtuustoryhmää ja valtuustoryhmän toiminnan tukemista koskevaan 27 §:ään sekä luottamushenkilöiden palkkioita ja korvauksia koskevaan 87 §:ään ehdotetaan täsmennyksiä.
- Kyseessä olisi rahoituslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu tehtävien laajuuden tai laadun muutos, joka se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, ja rahoitusta voitaisiin tarkistaa etukäteen.
- Hyvinvointialueiden aluevaltuustoryhmien tukemista koskevaa 27 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että valtuustoryhmien toimintaedellytyksien parantamiseksi hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa *sekä valtuustoryhmän päätöksentekoon liittyvää muuta toimintaa*. Pykälästä poistettaisiin se, että tukea voitaisiin myöntää toimiin, joilla valtuustoryhmät edistävät hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia (osallisuutta edistetään lain muiden säännösten nojalla).
- Lisäksi ehdotetaan, että tuen määrän lisäksi tiedot käyttökohteesta valtuustoryhmittäin olisi ilmoitettava tilinpäätöksessä.
 - Tuen käyttötarkoitus jäisi jatkossakin hyvinvointialueen harkintaan. Esim. tilat, sihteeriapu, tietoyhteydet ja laitteet, luottamushenkilöiden koulutus, sellaiset tilaisuudet, jotka liittyvät hyvinvointialueen päätöksentekoon. Esimerkiksi hyvinvointialueen asukkaiden kuuleminen ja keskustelutilaisuudet hyvinvointialueen päätöksentekoon liittyvistä asioista olisivat jatkossakin mahdollisia.
- Palkkioita koskevaa 87 §:ää muutettaisiin siten, että kokouspalkkiota koskevaa kohtaa täsmennetään niin, että *kokouspalkkioita* voi maksaa *toimielimen ja vaikuttamistoimielimen kokouksista* (voimassa olevassa laissa kirjaus on pelkkä *kokouspalkkioita*, ja sitä on tulkittu alueilla niin, että sovelletaan myös erilaisiin seminaarityyppisiin tilaisuuksiin). Lisäksi ehdotetaan uutta momenttia, jonka mukaan: Palkkioiden ja korvausten tulee olla kohtuullisia ottaen huomioon hyvinvointialueen toiminta ja talous. Palkkioiden suuruus perustuu luottamushenkilön asemaan ja tehtäviin.

Lausuntopalaute

- Lausuntokierros 16.6.- 28.8.
- Valtiovarainministeriö sai määräaikaan mennessä 50 lausuntoa.
- Hyvinvointialuejakolaki: Pääosa lausunnon antaneista tahoista kannatti esitystä tai esitystä kannatettiin lähtökodiltaan.
 - Eräät lausunnonantaneista hyvinvointialueista eivät kannattaneet esitystä tai pitivät esitystä ongelmallisena hyvinvointialueen toiminnan kannalta siltä osin kuin kunta voisi siirtyä toiselle hyvinvointialueelle.
- Maakuntajakolaki: Esityksessä ehdotetusta maakuntajakolaista lausuneet pääosin kannattivat esitystä sekä maakuntajakolain säätämistä omana lakinaan.

Lausuntopalaute

- Lausuntopalaute oli vähäisempää.
- Hyvinvointialuelain 27 § ja 87 §: Osa hyvinvointialueista ja muista lausunnonantajista kannatti esitettyjä muutoksia. Eräät hyvinvointialueista eivät nähneet esitettyjä muutoksia tarpeellisina tai vaikuttavina.
- Eräät lausunnon antajat kannattivat osaa muutoksista. Valtuustoryhmän toiminnan tukemisen läpinäkyvyyttä ja kohtuullisuutta pidettiin kannatettavana, raportointiin esitettyjä muutoksia kannatettiin. Lausunnoissa pidettiin perusteltuna, että tuen käyttötarkoitus yksilöidään ja tuen määrä ja käyttökohde ilmoitetaan tilinpäätöksessä käyttäkohteittain.
- Osa hyvinvointialueista ei pitänyt hyvinvointialueiden rahoituksen vähentämistä tarkoituksenmukaisena.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos